

Předmluva

*Nebylo by už na čase uznat esej
za plnohodnotný akademický žánr?*

MILOSLAV PETRUSEK

Víc než dvacet let jsem skoro každý měsíc psal pro časopis *Vesmír* úvodní sloupky – jakési mikroeseje –, v nichž jsem si pokaždé zvolil k zamyšlení určité téma, často inspirované některým z článků v příslušném čísle a ještě častěji ovlivněné čímkoliv, co se mi právě v tu dobu honilo hlavou. Psaní sloupek jsem v březnu 2011 přerušil, abych se mohl věnovat přípravě tohoto souboru a vyhnul se nutkání každý další úvodník do knihy přidat, a tak si zahrávat s nedohlednem.

Toto je již třetí svazek mých sloupeků, dva předchozí se jmenovaly *Otevřené oči a zvednuté obočí* (texty od října 1990 do listopadu 1996) a *Zvednuté obočí a zjitřená mysl* (od prosince 1996 do února 2003).¹ Nyní shrnuji do jednoho svazku úvodníky, které ve *Vesmíru* vyšly mezi březnem 2003 a únorem 2011, přičemž některé jsem při této příležitosti tak či onak upravil v dobré víře, že je tím vylepšuji.

Při psaní oněch poměrně krátkých textů (z nichž se v této knize staly kapitoly) jsem vždy stál před otázkou, jak sladit esejistický styl, který připouští nadsázku, vágnost a vtíp, s nárokem na patřičnou vědeckou přesnost – a pro každé z těchto dvou hledisek jsem si při tom představoval zcela jiný typ čtenáře. Při poslední revizi jsem i proto odsunul co nejvíc konkrétnějších věcných a zhusta aktualizovaných údajů spolu se všemi odkazy na vnější zdroje do relativně obšírného poznámkového aparátu na konci knihy.²

V poznámkách pod čarou pak ponechávám jednak drobné doplňující informace, které čtenáře nebudou rušit při souvislém čtení, jednak odkazy na jiné pasáže v této knize. Těmi jsem však nešetřil, předpokládaje, že část čtenářů nebude číst vše popořádku a že odkazy jim mohou svým způsobem nahrazovat něco, co považují za velký dar kyberkultury, totiž hypertext. U řady kapitol přibyla motta, jejichž výběr nebyl náhodný.

Necítím se povolán k tomu, abych posuzoval povahu a styl svých esejů, vím jen, že jsem se svá témata nesnažil ani vyčerpávat, ani popularizovat, ani zvědečfovat, ani při nich nabízet povrchní odpovědi na hluboké otázky, ani hluboké odpovědi na banální otázky, ba ani jsem se nepokoušel být vždy a ve všem dokonale konzistentní. Všechna tato „ani“ však otvírají prostor pro čtenáře, aby si na leccos utvořil vlastní názor, aby zjitřil svou mysl a spatřil svět takový, jaký opravdu je – plný kouzel.

V Praze a v Košíku, v létě roku 2011 a na podzim roku 2012.

Ivan M. Havel